

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi 106459
Crèdits: 6
Caràcter: FORMACIÓ OPTATIVA
Matèria: CONTEXT I DESENVOLUPAMENT EN METODOLOGES DE RECERCA
Curs: QUART
Semestre: PRIMER
Equip docent: MARCEL PIE I CLARA IRIS RAMOS
Hores de dedicació: 150h
Hores lectives: 72h
Hores autònomes: 78h

CONTINGUTS DE LA MATERIA:

Aquesta matèria és de metodologia teoricopràctica. El seu objectiu general és articular recursos i metodologies procedents dels camps de saber de les ciències socials i dels àmbits científicotècnics amb la pràctica investigadora en arts i dissenys. A les quatre assignatures que componen la matèria, s'aborda una dimensió d'anàlisi teòrica, reflexiva i posicionada dels recursos implicats en el procés propi de treball; una dimensió prospectiva i propositiva en relació amb el propi projecte, orientada cap al des de l'autonomia de l'estudiant; una dimensió instrumental de la pràctica investigadora amb el domini de recursos i mètodes de treball adequats a la singularitat del projecte propi.

Assignatures de la matèria:

Ficció
Arxiu
Entorn i matèria

FICCIÓ

La ficció és tot aquell relat que ens ajuda a aproximar-nos a la lectura de la realitat i als seus possibles, ja sigui a partir d'abstraccions que representen el món, com a la lectura que fem d'aquest, i abasta narratives imaginàries expressades en qualsevol mitjà (novel·la, conte, teatre, videojoc, còmic, animació, instal·lació, performance, etcètera). Tota producció que promou un significat es veu implicada en la ficció, en la nostra forma de fer una traducció de la vida. Així mateix, aquesta configura els nostres imaginaris, les nostres realitats socials i polítiques i les nostres relacions humanes. El que es proposa en aquesta assignatura és aproximar a la ficció com a mètode de recerca, per tal d'investigar en les diferents possibilitats de conformar narracions que reflexionin sobre els efectes de la vida humana i no humana, com en la forma de transferir, simular, especular o fer un retorn d'aquesta cap als altres sobre la realitat que ens envolta. A través de diferents metodologies, es proposa recórrer narracions de tipus ficcional i factual, aquelles aparentment estan confrontades o oposades (ficcions o fets reals/documentals), però amb les que d'una forma entrelaçada construïm de forma crítica els nostres mons imaginaris, identitats, marcs culturals i realitats sociopolítiques.

OBJECTIUS

Genèrics:

- Formular projectes o situacions a través de les quals creem espais de relació intermedis, de contacte, de fricció o de contagi amb i entre els diferents agents, comunitats, públics i xarxes de les arts i els dissenys.
- Posar en joc qüestions vinculades amb la cultura, el pensament i la creació contemporània, entenent-les com a eines que ens permeten construir un posicionament crític i una manera de fer propositiva envers la realitat actual.

Específics:

- Conèixer i emprar metodologies de recerca i estratègies de creació/comunicació vinculades a la ficció, la ciència ficció, la teoria ficció i el disseny especulatiu en el marc de la recerca en arts i dissenys.
- Identificar públics i comunitats vinculades i vinculants al treball de l'alumne.

CONTINGUTS

L'assignatura de Ficció es configura a través de tres blocs que es despleguen des d'una aproximació teoricopràctica entorn a les diverses pràctiques de les arts i els dissenys:

Bloc 1. Autoficcions i mitologies

L'autoficció és un gènere literari que es diferencia de l'autobiografia perquè, en el cas d'aquesta segona, els fets han passat realment de manera testimonial, mentre que en l'autoficció el que es narra pot partir d'una realitat parcial i modificada. En aquest sentit, l'autoficció es defineix entre l'autobiografia i el relat inventat, és un vaivé que alterna dades, personatges, temps o espais reals i ficticis. D'aquesta manera, la persona que escriu no ha de dir necessàriament la veritat, encara que la veu que narra parli de si mateixa. Una autoficció és sempre una història que compleix dos requisits: l'autor/a empíric/a narra el relat, i els fets ficcionats, poden ser a partir de successos reals o no. Aquest gènere ha servit a diversitat d'autores i autors per a aterrar o fer preguntes a temes tan diversos com les subjectivitats individuals i col·lectives, les mitologies familiars, les anècdotes petites que s'estiren fins a ser històries més llargues per ampliar l'escala d'observació o les ficcions que exploren el context de la vida real al servei de la recerca narrativa i especulativa en un marc humà global, entre moltes altres.

Bloc 2. La SF. Ciència ficció i ficció especulativa.

La sigla SF és utilitzada normalment per a denominar a la Science Fiction, gènere derivat de la literatura de ficció, la literatura fantàstica i la narrativa de terror, com gran part de la ficció utòpica, distòpica, apocalíptica i la ucronia. Moltes autores han vist en la ciència ficció un terreny fèrtil per imaginar molts presents possibles, formular preguntes al futur i especular sobre el que pot esdevenir el nostre món. La ciència ficció es caracteritza per narrar situacions hipotètiques i sovint explora les possibles conseqüències de les innovacions científiques, socials i tecnològiques. Per a Donna Haraway, SF és l'abreviatura de science fiction, però també de speculative fabulation, string figures, speculative feminism, scientific fact i so far. Travessant alguns camps de la narrativa en les arts i el disseny, es presenten algunes metodologies de recerca de la SF que entrellacen les pràctiques narratives d'escriptura acadèmica a les formes més quotidianes de relat, per a analitzar i fabular sobre la creació d'escenaris futurs i "imagaris polítics" alternatius, en la mesura que poden oferir models concrets per a altres formes de vida en el present.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Bloc 3. Narratologia. Narrativa visual

La narració és la principal eina de creació de ficcions. En aquest bloc s'analitzaran els elements constitutius de la narració: el narrador/a, els personatges, l'estructura i el temps i l'espai. Tota narració és un discurs que es desplega en el temps i l'espai i la narració és el procés mitjançant el qual l'espectador construeix la història en curs a partir de l'organització del relat. El relat es desenvolupa en el món fictici (el món diegètic) en el qual les situacions i esdeveniments narrats tenen lloc, i a on els personatges es mostren i descobreixen a partir del seu comportament i accions. El joc amb el temps, l'espai i el punt de vista és el que configura la forma en què es constitueix el relat així com la naturalesa temporal d'aquestes construccions és la que ens permet analitzar-les i classificar-les en forma d'estructures lineals i no-lineals.

CONTINGUTS EN RELACIÓ A LES SESSIONS

Sessió 1-4

T1: Autoficcions i mitologies

Sessió 5-7

T2: SF. Ciència ficció i ficció especulativa.

Sessió 8-14

T3: Narratologia. Narració Visual

Sessió 15

Tancament d'assignatura

METODOLOGIA

Els tres blocs que configuren l'assignatura hibriden càpsules magistrals on es presenten diversos marcs conceptuals i eines metodològiques entorn a les estratègies de ficció contemporània, conjuntament amb un espai dedicat a l'aula taller on s'activaran procediments performatius de comprensió de les mateixes eines i on l'alumne aplicarà els coneixements al desenvolupament del seu projecte personal.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 60 h (40%)

Hores activitats supervisades: 12h (8%)

Hores aprenentatge autònom: 78h (52%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi. Visites i/o presentacions.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva. Exposició de continguts pràctics i debat.

Activitat supervisada:

Realització d'exercicis a l'aula o al taller. Realització i presentació d'elements de comunicació del procés de treball. Discussió i posada en comú de continguts.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Activitat autònoma:

Cerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de texts. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació. Lectura comprensiva de texts. Lectura comprensiva d'elements formals i matèrics.

Activitat d'avaluació:

Presentacions dels exercicis i dels resultats parcials o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis i resultats parcials o finals.

SISTEMA D'AVALUACIÓ

El sistema d'avaluació es realitza a través del seguiment del procés de treball portat a terme a l'aula i de l'activitat autònoma. L'avaluació final del procés d'aprenentatge es realitza al final del procés a partir dels treballs relacionats i de l'exposició oral i documental de l'argumentació del treball realitzat; així mateix la valoració del procés es realitza mitjançant el seguiment continu a l'aula tenint en compte que són treballs relacionats i requereixen tenir continuïtat. La participació activa a l'aula en el desenvolupament del treball també serà un element que determinarà la puntuació final. En el cas de ser avaluat per segona convocatòria, es realitzarà una prova de síntesi.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ EN LA MATÈRIA

Avaluació continuada a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (40%)

Avaluació continuada de l'exposició i/o realització de processos de recerca. (50%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

REVALUACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha de ser entre 4 i 4,99.

2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura.

3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.

RESULTATS D'APRENTATGE

RRAA DEL TÍTOL

Coneixements

KT04. Descriure els elements fonamentals d'un projecte de disseny, artístic o d'arts aplicades en relació amb la inclusió social.

KT05. Identificar els estereotips i els rols de gènere i la seva possible incidència en la producció cultural.

KT06. Relacionar l'experiència singular de l'estudiant amb la realitat global contemporània en la presa de posició respecte al projecte propi.

Habilitats

ST02. Aplicar les metodologies creatives pròpies de la titulació (que es basen en els elements que les diferents disciplines històriques tenen en comú) als projectes en art i disseny.

ST05. Crear un projecte artístic o de disseny que apliqui enfocaments i metodologies transdisciplinaris basats en una recerca prèvia.

ST06. Comunicar de manera oral, visual i escrita els resultats d'un projecte propi, les seves conclusions i els coneixements i raons últimes que els sustenten d'un mode clar i concís a públics especialitzats o no.

Competències

CT01. Identificar oportunitats en l'entorn públic / privat per a desenvolupar un projecte artístic o de disseny utilitzant els coneixements i metodologies propis de la titulació.

CT02. Resoldre encàrrecs concrets externs en l'àmbit creatiu amb coneixements, tècniques i metodologies transdisciplinaris.

CT03. Aplicar, en els projectes creatius conceptes de sostenibilitat, d'equitat de gènere, d'inclusió i de cerca del bé comú d'acord amb la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

RRAA DE LA MATÈRIA

Coneixements

KM38 Identificar les diferents formes de recerca (ficció, arxiu, subjecte i comunitat, entorn i context) en la proposta de projectes propis (KT02)

KM39 Assenyalar les metodologies de les diferents àrees de coneixement en l'anàlisi de casos concrets de la realitat (KT03)

KM40 Definir el context específic en el qual s'insereix el projecte personal de recerca (KT06)

Habilitats

SM33 Construir el projecte propi de manera situada i (pre)posicional (amb, des de, contra, per...) (ST05)

SM34 Aplicar les eines i instruments de recerca adequats en funció de la metodologia emprada en el desenvolupament de propostes creatives concretes (ST06)

SM35 Elaborar de manera autònoma propostes creatives personals identificant temes d'interès propi. (ST07)

Competències

CM30 Relacionar de manera crítica i posicionada els vincles teòrics i instruments de la recerca amb el treball propi (CT02)

CM31 Adaptar els rols personals en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons i les disciplines implicades (CT05)

RRAA DE L'ASSIGNATURA

Coneixements (KA)

KA1. Identificar les diferències conceptuals i formals entre autobiografia, autoficció i narrativa de ficció en el marc de les pràctiques artístiques contemporànies.

KA2. Reconèixer els elements constitutius de la narrativa (narrador, personatges, estructura, temps i espai) i les seues configuracions en estructures lineals i no lineals.

KA3. Descriure els marcs teòrics de la ciència ficció (CF) i la ficció especulativa com a metodologies de recerca per crear imaginaris polítics alternatius.

Habilitats (SA)

SA1. Aplicar recursos de la narrativa i la ficció especulativa per formular escenaris futurs o realitats modificades al projecte personal.

SA2. Integrar i experimentar amb els elements constitutius de la ficció —tant en la dimensió narrativa com en el material (paratext, índexs o enquadernació)— per articular el significat i la forma del propi projecte.

SA3. Desenvolupar procediments performatius i retòrics que permetin la narració situada i original dels resultats d'una investigació creativa.

Competències (CA)

CA1. Construir una postura crítica davant de la realitat actual mitjançant la creació de situacions fictícies que funcionin com a eines propositives.

CA2. Crear espais de relació, contacte o fricció amb comunitats i públics específics mitjançant la pràctica de la ficció i la narració visual.

CA3. Actuar de manera autònoma en la hibridació de llenguatges per adquirir un discurs personal que integri de manera inseparable la reflexió teòrica i la pràctica experimental.

BIBLIOGRAFIA

Barthes, Roland (1999). Mitologies. Siglo xxi.

Campbell, Joseph (1959). El héroe de las mil caras: psicoanálisis del mito. México: Fondo de Cultura Económica.

Haraway, D. J. (2011). SF: Science Fiction, Speculative Fabulation, String Figures, So Far. Ada: A Journal of Gender, New Media, and Technology

Despret, Vivianne (2022). Autobiografía de un pulpo. Bilbao: Consonni

Pince, Gerald (2003). A dictionary of narratology. U of Nebraska Press.

Eco, Umberto; MIRALLES, Helena Lozano (1996). Seis paseos por los bosques narrativos. Barcelona: Lumen.

Gaudreault, André; JOST, François (1995). El relato cinematográfico. Buenos Aires: Paidós.

Van Der Oever, Annie; Christie, Ian (2018). Stories: Screen Narrative in the Digital Era. Amsterdam University Press.